

5. Трофим'як Б.С. Фізичне виховання і спортивний рух у Західній Україні (з початку 30-х років XIX століття до 1939 року) / Б.С. Трофим'як – К. : ІЗМН, 1997. – 424 с.
6. Приступа Є.Н. Система народних знань і уявлень про фізичне виховання людини / Є.Н. Приступа // Традиції фізичної культури в Україні : зб. наук. статей. – К. : ІЗМН, 1997. – С.131-147.
7. Старков В.О. У здоровому тілі й дух здоровий, або до витоків української фізичної культури за Київської Русі / В.О. Старков // Берегня. – 1997. – №1 – С.70-71.

The article consider, the main task of extra-curricular work, their decision by the historical traditions of the Ukrainian people, the use of elements of physical education of Kievan Rus in extracurricular and after-school classes, various forms of yaks are not only vivid color and content, but also greatly increase the interest the history of native people, the desire to increase his own glory achievements.

Key words: extracurricular, extracurricular activities; tradition.

Отримано 4.09.2011

УДК 372.36

О. В. Ротар, А. Б. Ладиняк, С. О. Дейнега

ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ТА СТРУКТУРИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті визначено структуру та зміст професійної підготовки фахівців з фізичного виховання дошкільників. Розглянуто основні професійні вимоги, призначення фахівців з фізичного виховання дошкільників. Висвітленні основні проблеми дошкільного фізичного виховання, дається характеристика основним видам і компонентам професійної діяльності фахівців з фізичного виховання у дошкільних навчальних закладах. Дається характеристика, об'єкту, предмету і профілю фахівця. Визначенні кваліфікація і посадове призначення фахівця.

Ключові слова: фізичне виховання, дошкільник, професійна підготовка професійне призначення, кваліфікація.

Система фізичного виховання дітей і молоді України ґрунтується на принципах індивідуально-орієнтованого підходу, пріоритету оздоровчої спрямованості, широкого застосування різноманітних засобів і форм фізичного вдосконалення

Стратегічною метою фізичного виховання дітей є формування у них фізичного, психічного здоров'я, усвідомлення потреби фізичного вдосконалення, розвитку інтересу і звички до самостійних занять фізичною культурою і спортом, набуття знань і вмій у сфері здорового способу життя.

Фізичне виховання дітей дошкільного віку повинно мати єдину, цілісну систему виховних, оздоровчих заходів в режимі дня. Це щоденне проведення ранкової гімнастики, організація

обов'язкових фізкультурних занять, рухливих ігор і спортивних розваг на свіжому повітрі та інше.

Поставлені завдання повинен вирішувати компетентний фахівець у сфері фізичного виховання дітей дошкільного віку який володіє цілим рядом професійних якостей [4, с.23]. Тому особливої актуальності набуває проблема підготовки таких фахівців та забезпечення ними дошкільних виховних установ.

Необхідно зазначити, що зміни, які відбулися останнім часом у політичній та економічній сферах сприяли переосмисленню державної політики у системі вищої освіти, такі ж зміни мали місце і у структурі дошкільної освіти.

З початку перетворення системи суспільної дошкільної освіти число дошкільних закладів скоротилося. Це пов'язано в першу чергу із змінами демографічної ситуації.

Варто зазначити, що фізкультурно-оздоровча робота завжди була обов'язковим елементом діяльності дошкільних закладів. В останні роки відбувається бурхливе оновлення змісту занять фізичною культурою. Зміни процесу фізичного вдосконалення дітей відбувається в контексті змін усієї системи освіти. В той же час погіршення стану здоров'я дітей вимагає всебічного вивчення змін у фізичному вихованні дошкільників та їх вплив на процеси виховання та оздоровлення дітей.

Згідно закону України «Про дошкільну освіту» важливим учасником навчально-виховного процесу у сфері дошкільної освіти є інструктор з фізкультури педагогічне навантаження якого, незалежно від підпорядкування, типу і форми власності дитячого дошкільного закладу становить 30 академічних годин на тиждень.

Відповідно до цього закону педагогічний працівник дошкільного навчального закладу — особа з високими моральними якостями, яка має відповідну вищу педагогічну освіту, забезпечує результативність та якість роботи, а також фізичний і психічний стан якої дозволяє виконувати професійні обов'язки.

Серйозною проблемою на сьогоднішній день залишається підготовка фахівців з фізичного виховання для дитячих дошкільних закладів.

У Держстандарті встановлені загальні вимоги до змісту вищої освіти у вигляді визначення наступних циклів навчальних дисциплін:

- соціально-гуманітарний цикл дисциплін навчального плану;
- фундаментальний цикл дисциплін (природничо-математичний);
- фаховий (професійно орієнтований).

Важливою особливістю Держстандарту є включення в освітні програми спеціальних елективних (за вибором студентів) курсів і факультативних занять.

Держстандарт встановлює багаторівневу структуру підготовки фахівців за схемою:

а) перший рівень — неповна вища освіта (молодший спеціаліст);

- б) другий рівень – підготовка фахівців з кваліфікацією “бакалавр”;
- в) третій рівень – підготовка фахівців з кваліфікацією “спеціаліст”;
- г) четвертий рівень – “магістр”.

Робота виконана за планом навчальним планом Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Мета. Проаналізувати учбові плани дошкільних відділень педагогічних університетів щодо підготовки фахівців з дошкільного фізичного виховання, розробка та впровадження нової навчальної програми, використання якої на практиці повинно сприяти підготовці фахівців, рівень компетентності яких буде відповідати зазначеним вимогам, які висувають науковці

Результати досліджень. На сучасному етапі у дошкільних закладах фізичним вихованням дітей не завжди займається відповідний фахівець з вищою освітою. Великий відсоток становлять люди, які мають опосередковане відношення до фізичного виховання. Це або випускники педагогічних коледжів, що не мають достатньої підготовки або випускники фізкультурних середніх спеціальних і вищих навчальних закладів, тренери дитячих спортивних шкіл, які недостатньо володіють методикою фізичного виховання дошкільників [4, с.42].

Якщо процесом фізичного виховання дошкільників керує не спеціаліст у цій галузі, то заняття фізичного виховання може втратити своє призначення перерости у тренування – одна крайність, у викладення теоретичного матеріалу – інша.

Тільки фахівець може провести заняття з фізичного виховання яке буде цілком інтерпретоване по змісту до віку та рухових потреб дітей дошкільного віку.

Виникає цілком логічна потреба підготовки фахівців фізичного виховання у дошкільних закладах, які могли б отримувати важливі знання з динамічної анатомії, фізіологічних закономірностей фізичного виховання педагогічних і психологічних особливостей застосування фізичних вправ і ін.

Логіка наукової організації підготовки відповідних фахівців передбачає необхідність визначення професійного призначення фахівця з фізичного виховання дошкільників, кваліфікаційні вимоги до нього.

Професійне призначення фахівців

Фахівець з дошкільного виховання повинен бути підготовлений для високопрофесійної педагогічної (виховної, навчально-методичної викладацької), науково-дослідницької і оздоровчої діяльності у сфері освіти (дошкільне виховання), фізичної культури (методика фізичного виховання) і охорони здоров'я (оздоровча і лікувально-відновна фізична культура реабілітація).

Фахівець орієнтований на вирішення проблем дошкільної освіти, фізичного розвитку і виховання дітей дошкільного віку, охорону і корекцію їх психічного і фізичного здоров'я (табл. 1, 2).

Основні проблеми дошкільного виховання

	Проблеми	Соціальна орієнтація	Потреба в кадрах
1.	Збереження та зміцнення здоров'я	Формування звичок і навичок здорового способу життя, оптимізація режиму рухової активності, загартування, профілактика хвороб	Вихователь, інструктор фізичної культури
2.	Фізичне виховання	Оптимізація процесів фізичного, розумового психічного і соціального розвитку дітей, формування культури рухової діяльності	Методист, викладач фізичного виховання
3.	Вдосконалення системи дошкільного виховання	Науково-методичне обґрунтування організаційне забезпечення системи дошкільного виховання, підготовка фахівців з методики фізичного виховання	Завідувач, викладач методики фізичного виховання

Таблиця 2

Об'єкт, предмет і профіль діяльності фахівців

Об'єкт	Предмет і цілі діяльності	Профіль спеціальності
Діти дошкільного віку	Зміцнення і збереження здоров'я, фізичний, розумовий і соціальний розвиток, навчання, освіта і виховання. Розвиток рухових можливостей, формування культури рухової діяльності, оптимізація режиму рухової активності	Дошкільне виховання (вихователь, методист) Фізична культура (викладач)
Діти, які мають відхилення у стані здоров'я та фізичного розвитку	Оптимізація фізичного стану, відновлення здоров'я, корекція фізичного розвитку, фізична реабілітація та соціальна адаптація	Лікувальна фізична культура та реабілітація (методист)
Система дошкільного виховання	Вдосконалення організаційних форм, технологій, ресурсного забезпечення та соціальної орієнтації дошкільного виховання. Підготовка спеціалістів з методики фізичного виховання дітей дошкільного віку – викладачів навчальних закладів	Дошкільне виховання (завідувачий, методист) Фізична культура (викладач методики фізичної культури)

Фахівець призначений для роботи в дошкільних установах (вихователь, методист, завідувач, інструктор по фізичному вихованню), в середніх і вищих учбових закладах (викладач методики фізичного виховання), в дитячих лікувально-профілактичних установах (санаторії, спеціалізовані дитячі дошкільні установи, будинки дитини та ін.) (табл. 3). Фахівець може здійснювати ін-

дивідуальну або кооперативну підприємницьку діяльність у сфері дошкільної освіти, корекцію фізичного розвитку і виховання дітей дошкільного віку відповідно до законодавства України.

Фахівець має чіткі уявлення про стан, тенденції розвитку і шляхи вирішення основних соціальних проблем дошкільного виховання.

Таблиця 3

Кваліфікація і посадове призначення фахівця

Об'єкт	Предмет і цілі діяльності	Профіль фахівця
Бакалавр	Вихователь, методист з дошкільного виховання, викладач фізичної культури в дошкільних установах	Базова, вища
Фахівець магістр	Викладач, методист з дошкільного виховання, викладач методики фізичного виховання дітей дошкільного віку, завідувач дитячими установами	Спеціальна вища

Кваліфікаційні вимоги до фахівців

Фахівець повинен бути підготовлений до активної творчої діяльності щодо розвитку, розподілу і застосуванню знань, щодо виховання і навчання дитини дошкільного віку, щодо раціонального використання засобів і методів фізичної культури з метою оптимізації функціональних станів, розвитку рухових можливостей і формування здорового способу життя в період дитинства.

Відповідно до професійного призначення фахівець повинен орієнтуватися в основних проблемах галузі дошкільної освіти (табл. 1), знати специфіку об'єкту і предмету професійної діяльності (табл. 2) і на встановленому даною характеристикою рівні (табл. 3) оволодіти сукупністю основних видів професійної діяльності (табл. 4) Він повинен уміти вирішувати будь-яку конкретну задачу з класу типових, характерних для даної спеціальності, на встановленому для даної кваліфікаційної характеристики рівні сформованості компонентів професійної діяльності.

Система жорстко регламентованої планової підготовки і розподілу випускників вузів недостатньо сприймає реальні потреби суспільства в тій чи іншій спеціальності.

Сьогодні виникла необхідність звільнення від цих традицій, які з умовах ринкових відносин, що розвиваються, гальмують прагнення молоді отримати потрібну для себе професію. Таким чином стає абсолютно очевидним виникнення гострої необхідності вирішення проблеми не тільки якісної перебудови учбового процесу, але і, що надзвичайно важливо, забезпечення реальних потреб у фахівцях з вищою освітою.

Було б неправильно думати, що вища школа повинна виконувати лише замовлення по підготовці фахівців з урахуванням потреб сьогодення Поступальний розвиток суспільства, його економічний і соціальний потенціал можливий лише в тому випадку, якщо цей процес буде забезпечений відповідними кадрами, здатними працювати на перспективу [3, с.76].

Основні види і компоненти професійної діяльності

Види діяльності	Зміст і етапи (або елементи) діяльності	Компоненти
Формує освоєння професії, надбання та підвищення кваліфікації	1.1. Соціальна та професійна орієнтація 2.1. Професійна освіта 1.3. Професійна підготовка 1.4. Соціальна і професійна адаптація 1.5. Наукова організація праці	Проективний Гностичний Конструктивний Комунікативний Організаційний
Педагогічна яка розвиває навчання і виховання дітей дошкільного віку, зміцнення та збереження здоров'я, фізична та психологічна адаптація та реабілітація	2.1. Аналіз і оцінка умов діяльності та стану здоров'я учнів 2.2. Постановка мети та завдань 2.3. Планування навчально-виховного процесу 2.4. Підбір і розподіл змісту засобів і методів проведення занять 2.5. Ресурсне забезпечення занять (створення середовища розвитку дитини) 2.6. Організація діяльності тих, хто займається 2.7. Активізація пізнавальної і формуючої активності 2.8. Спрямоване формування здібностей, властивостей, умінь і знань 2.9. Оперативний контроль навантаження і ефективності занять 2.10. Демонстрація та оцінка результатів діяльності 2.11. Підсумковий контроль, облік	Гностичний Проективний Проективний Конструктивний Конструктивний Організаційний Комунікативний Конструктивний Гностичний Комунікативний Гностичний
Науково-методична розробка нових знань, методик, технологій	3.1. Інформаційний пошук 3.2. Розробка програми науково-дослідної роботи 3.3. Організація і проведення науково-дослідної роботи 3.4. Отримання, оцінка і аналіз результатів 3.5. Впровадження результатів 3.6. Трансляція наукових знань	Гностичний Проективний Організаційний Конструктивний Гностичний Комунікативний
Соціальний розвиток системи дошкільного виховання	4.1. Визначення пріоритетних напрямів 4.2. Організація діяльності колективу дитячого дошкільного закладу 4.3. Ресурсне забезпечення діяльності дитячого дошкільного закладу 4.4. Підготовка і підвищення кваліфікації 4.5. Контроль, облік, оцінка результатів	Гностичний Організаційний Проективний Конструктивний

Разом з тим актуальною є проблема незадовільного стану здоров'я, рівня фізичної і рухової підготовленості дітей дошкільного віку свідчать про те, що фахівці з дошкільної освіти не справляються з поставленими завданнями.

Умови виховання в дитячих дошкільних установах такі, що створюється високий ступінь ризику не тільки соматичних, але і психічних порушень. Кількість пропусків відвідування дитячого садочку на кожну дитину 3-6 років в середньому складає 54 дні, четверта частина яких пов'язана із захворюваннями, решта – з карантинном. Кількість дітей, які страждають ожирінням зростає на 1% щорічно. За даними прогнозів 85% цих дітей – потенційні хворі серцево-судинними захворюваннями, що відповідає скороченню їх життя на 5-20 років. Близько 50% дітей потребують психокорекції характеризуються серйозним психологічними негараздами. Кількість інфекційних захворювань набуває характеру стихійного лиха, з яким практично не справляються ні педіатри, ні батьки. У переважній більшості діти, починаючи з дошкільного віку, вже страждають дефіцитом рухів і незагартованістю.

Однією з причин ситуації що склалася, є, на думку багатьох учених, недостатній рівень володіння перш за все віковою методикою фізичного виховання вихователями які займаються фізичним вихованням дошкільників.

В зв'язку з цим готувати високопрофесійні кадри на сьогоднішній день можна тільки на основі оригінальних, розроблених в ініціативному порядку кваліфікаційних характеристик і учбових планів.

Розробці документів, що регламентують зміст навчання, передує вирішення надзвичайно важливої проблеми – вибору схеми підготовки фахівців з дошкільного фізичного виховання.

Висновки

Розглядаючи можливі структури побудови системи підготовки можна зробити висновок про найбільшу доцільність варіанту «Фізкультурне відділення дошкільного факультету педагогічного університету». Така структура системи навчання організаційно підкріплює основну ідею учбового плану – об'єднання глибокої підготовки з фундаментальних психолого-педагогічних і медико-біологічних проблем дошкільного виховання із не менш серйозним рівнем знань і сформованості навиків з теорії і методики фізичного виховання дошкільників. При цьому перше є базисом для другого.

Визначення структури навчання дозволяє перейти до розробки кваліфікаційної характеристики фахівця з дошкільного фізичного виховання.

Кваліфікаційна характеристика за своєю суттю є одним з основних документів організації учбового процесу, в якому повинні бути відбиті професійні і соціальні функції фахівців, описані якості, знання і уміння, необхідні випускникам вузів для успішної діяльності.

Діяльність фахівців-дошкільників з фізичного виховання, як і будь-яка інша професійна діяльність, направлена на вирішення

життєво важливих завдань, складність яких визначається рівнем кваліфікації фахівця.

Отже результатом професійної освіти повинен стати не окремо взятий фахівець, а сама професійна діяльність. Кваліфікаційна характеристика повинна бути описана у формі системи основних завдань або системи видів діяльності. Такий підхід найбільш продуктивний при складанні кваліфікаційної характеристики фахівця з дошкільного фізичного виховання.

Список використаних джерел:

1. Аксенова Н. Повышение уровня двигательной активности и дозировка физической нагрузки на физкультурных занятиях / Н. Аксенова // Дошкольное воспитание. – 2000. – №6. – С. 37-48.
2. Бальсевич В.К. Физическая подготовка в системе воспитания культуры здорового образа жизни человека (методологический, экологический и организационный аспекты) / В.К. Бальсевич // Теория и практика физической культуры. – 1990. – №1. – С. 22-26.
3. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии / В.П. Беспалько. – М., 1989. – 191 с.
4. Виленский М.Я. Формирование физической культуры личности учителя в процессе его профессиональной подготовки : автореф. дис. ... д-ра пед. наук / М.Я. Виленский. – М., 1990. – 84 с.
5. Панкратьев Е.И. Педагогические проблемы физического воспитания детей дошкольного возраста / Е.И. Панкратьев // Теория и практика физической культуры. – 1990. – №11. – С.13-15.

There are structure and contents of professional training of specialists from sports education of children under school age in the article. It were considered main professional demands, prescriptions of specialists from sports education for children under school age. There were lighted up main problems of pre-school sports education, there was given a description for main kinds and components of professional activity of specialists from sports education in pre-school educational establishments. Description is given, object, to the object and type of specialist. Determination qualification and post setting of specialist.

Key words: physical education, preschool child, professional preparation, professional setting, qualification.

Отримано 7.09.2011

УДК 796.011.3:612.017+612.67

Д. Д. Совтисік, В. В. Зданюк

ФІЗИЧНА АКТИВНІСТЬ ТА ІМУНОЛОГІЧНА РЕЗИСТЕНТНІСТЬ І ТЕМПИ СТАРІННЯ ОРГАНІЗМУ: НАУКОВИЙ ОГЛЯД

Розкрито сучасний стан проблеми впливу фізичних навантажень на імунну систему та темпи старіння організму. Обговорюється роль імунної системи у підтриманні фізичної працездатності та адаптаційного потенціалу організму спортсменів. Рівень ефективності системи імунного захисту організму знаходиться в прямій залежності від можливостей споживання кисню. Ця залежність розкриває найважливішу роль активних форм кисню в процесі життєдіяльності. Вважається, що продукція активних форм кис-